

rubu »ničega«. Filozofija izvire iz iskustva otuđenja. Kad ovo postaje sama istina i zbilja svakidašnjice bez iznimke i refleksivne distancije, filozofija je suvišna: ništenje stvari, prije svakog eksplozivnog i nuklearnog razaranja, jedini je zakon demundaniziranog totaliteta u kruženju. Ovo kruženje, koje je filozofija priređivala misleći stabilnu bit u promjeni i prolaznosti, ne može se više zaustaviti nikakvim unutarsvjetovnim mjerama niti filozofijom nesposobnom da misli »ništa«, »mogućnost«, »svjetovnost svijeta«, iako za njih nekako »zna« ili ih naslućuje.

DVO-SMISLENOST
FILOZOFIJE U ODNOSU
SPRAM NIŠTA

Sama svagda u službi totaliteta stabilnosti i promjene, biti i prolaznosti, spremna je filozofija danas radije na samokritiku do uništenja nego da ugrozi totalitet. A ipak samo ona u svojoj sl u t n j i moćnog povijesnog »ništa« uopće može sačuvati smisao za prevladavanje ovog totaliteta. Ako išta što je u njemu i po njemu, samo ona može, možda uz suradnju pjesništva i zakonodavno-političke brige za pravu ljudsku zajednicu, nadovezujući na tendenciju ništenja u svjetovnosti svijeta i sabirući snage destrukcije na zadatku svjetovnog obrata — ne: unutarsvjetovne promjene — misaono se probiti, na putu biti, kroz bespuće totaliteta u kruženju, do novog svitanja svijeta. Ona to može kad preuzme najteži svoj zadatak: da m i s l i povijest i p o v i j e s n o misli ono »ništa« i onu mogućnost koji djeluju u zbivanju i zgodi svijeta.

MARX I POVIJESNO NIŠTA

Marx je filozofiju vezao uz bitno negativnu snagu koja i održava građansko društvo i ujedno ga može prevladati: uz proletarijat. Ali je to za njega značilo dvoje: i filozofija se sama kao filozofija u ime onoga za čim je na putu — u ime iskona — prevladava i proletarijat se kao proletarijat prevladava i biva iz snage destrukcije totaliteta snagom građenja i čuvanja novog svijeta. Oboje stoji pod zakonom revolucije, obrata — v o l j e h o v n i m i jedinim p r a v i l o m mišljenja i života, misaonog života, životnog mišljenja. Filozofija iz prolaznosti usmjerena